

KIS-720 – Gl. dicton, devise, adage, maxime, sentence, précepte, aphorisme, apophtegme

(TAM da GE – 18 04 01)

Adlakaet 'm eus ma fri e *krennlavarioù* ma mamm gozh : a-c'houde un toullad bloavezhioù 'm eus notennet ar re a zeue din — lod anezhe bet arveret e 'm c'hentelioù, un darn vat zo dizanav a gav din. Un nebeudig troiennoù 'm eus lakaet ouzhpenn ken na sav da dost da 400 lavarenn.

Kement hag ober e karfen ober un tamm displeg war an doareoù “*krennlavarioù*”. Skort eo hon yezh amañ ivez, a-geñver gant Gl. *dicton, devise, adage, maxime, sentence, précepte, aphorisme, apophtegme*. Ha tro 'z pefe bet d'o c'hendec'heriañ ?

(GE da TAM – 21 04 01)

An termennoù gallek a venegez zo o gwrizioù e lankadoù diseurt eus ar sevenadurioù gall, latin, gresian. Damheñvelster int, pep hini o tennañ eus e orin pe eus e arverioù kennotadurioù pe enlouc'hioù ster gwezhius c'hoazh pe damsteuz. A-dal dezho ez eus daou hent evit ar yezhour : pe amprestañ (graet ez eus bet c'hoazh gant Br. *aforism*), pe nevezc'heriañ. An hent-mañ diwezhañ avat ne oufe bezañ plakañ, klask adkavout dik dre ar brezhoneg steriegezh ar gerioù allyez. Hon amkan n'eo ket pourchas d'ar brezhoneg stervaoù a ve eiladoù d'ar stervaoù gallek. Pe ziforc'h a ve etre amprestañ ur ster hag amprestañ ur ger ? Kemm zo etre lavar mavek ar c'halvezerezh, unvan dre an holl yezhoù, hag an hini a laz dimp, al lavar rez, disuj, andonius, krañell unel pep yezh — da betra gouestlañ kement eus hon buhez d'ar brezhoneg ma n'eo ket dimp ar brezhoneg ul lec'h krouiñ dieil ? An termennoù allyez a zegasez, pa dennont da draoù ar spered, a zleomp kemer, n'eo ket evel arouezioù kreiz hon devezout, met evel arhentoù, dealfoù evit dispakañ un egor kefredel nevez, digent, el lec'h ma n'eus c'hoazh nemet ar goull.

E lec'h all (KIS-619, La-12, pp. 339-340), hon eus gwelet e vez despizet ar *sterva* evel an “egor ma emañ lies kanteul e kerentiez dre o

arganteulioù” — ent strishoc'h, *sterva ur ger zo* an tachad eus an egor-se a ambreder drezañ. Tro hon eus bet da gomz ivez eus “glennadur ar sterva” (KIS-574, La-12, p. 75), eleze eus ar furm kemeret gantañ dre berzh ar stelidigezh ennañ eus ar gerioù en goustenn. Ur sterva a vez enta e dalc'h ar gerioù en goustenn ha drezo e dalc'h ar yezh ez int parzhiat enni. Ambredañ a c'haller ar metou ma vez stervaoù ur yezh a-geñver gant stervaoù ar yezhoù all, etrezo kevatalderioù strizh pe strishoc'h. Ar metou-se a rafen anezhañ an *eulegor* — an *eul* o vezañ, neket ar ster erzerc'h, gweredel, piaouel d'ar yezh-mañ yezh met ar “ster” ampleg, galloudel, an dialusk kreudel boutin d'an holl yezhoù, andon d'ar ster erzerc'h e pep hini (sl. GSTL, ¶ 2254).

Kinnig a rin un dehentadur dre bevar lankad : I — Kemer an termenou gallek a-vloc'h da lakaat a-wel an doareoù boutin etre o ergeñverenoù. II — Digejañ dibarderioù pep hini en ur zaveñ d'o damgevatalioù e yezhoù all. III — Ergerzhout al loazioù brezhonek a c'hallfed danveziñ war an dachenn. IV — Luniañ ha darnodiñ hanc'herioù a vo keñverioù ster etrezo hag an termenou allyez.

I — DOAREOU BOUTIN ETRE AN TERMENOU GALLEK

I 1 – Bommoù lavar ez eus anezho o tevec'hiañ ar muiañ ster e-barzh al leiañ son, savet alies diwar-bouez tunioù an dareulerezh, eleze oc'h emvataat eus kalvezderioù ar varzhoniezh (leterc'hadoù, klotennoù, h.a.).

I 2 – Daveiñ a reont da blegennoù dibarek eus ar gedvuhez, ouzh o dodennañ hag o deveizañ.

I 3 – Eginou kantouiziat n'int ken e-skoaz saveleñoù ar Ouezoniezh, lezennoù ar Gwir pe reolennoù an Divezouriezh ; koulskoude ez int ar rotel don, louerel, kendalc'hek, ken kozh ha mab den, ma tenn dioutañ o sabr an danzeadoù a-c'horre, goubarel, arskarek ez eo ar saveleñoù, al lezennoù hag ar reolennoù.

II — DIBARDERIOU PEP TERMEN GALLEK

IIa – **DICTON**. Bomm lavar o reiñ kel eus ur stadadenn graet er bed alvezel, bevedel, buhezel. Nes eo d'ar **PROVERBE**, hogen tra ma son gant an *dicton* un hekle eus “furnez ar bobl” a 'n tremened, e kennot ar *proverbe* un orin kêrel hag un damant lennegel — dav anzav n'eo ket aes atav dispartiañ an daou rumm. Nes ivez eo *dicton* da **LOCUTION IDIOMATIQUE**, ar c'hemm o vezañ ez eo an *dicton* (evel ar *proverbe*) ur frazenn glok

(sk. : “Neb a glask e voc'h / A glev soroc'h”), tra ma 'z eo al *locution* un droienn (sk. : “Dir war e dal”).

Al. *Spruch* "maxime, sentence, proverbe, aphorisme, dicton"; *Spruchwort* "proverbe, adage, dicton".

Sz. (*common, popular*) *saying* "adage, proverbe, dicton, aphorisme"; *byword* "proverbe, dicton"; *maxim* "maxime, dicton"; *saw* "adage, proverbe, maxime, dicton"; *old tag* "cliché, dicton".

Kb. *dywediad* "saying, aphorism, maxim, adage, proverb"; *dihareb* (*diarheb*-) "proverb, adage, maxim, saw, byword, parable"; *gwireb* "aphorism, truism, axiom, maxim, proverb, gnome, platitude".

I Ib – **DEVISE**. Lavarenn (ha lun) ardamez o c'hourbonnañ un eorizh pe ur rizh emzalc'h. Sk. : “Potius mori quam fœdari.”

Al. *Wahlspruch* "devise"; *Kernspruch* "sentence, devise"; *Sinnspruch* "sentence, apophtegme, maxime, devise"; *Denkspruch* "sentence, devise, maxime"; *Motto* "épigraphe, devise"; *Devise* "devise, sentence".

Sz. *device* "emblème, devise"; *motto* "devise"; *emblem* "emblème, symbole, insigne, devise".

Kb. *arwyddair* "password, motto, device".

I Ic – **ADAGE**. Ger stur a zo e orin er gwir kustumel kozh. Dre bennaenn ez a e neuz lezennel d'ober ar c'hemm etrezañ hag ar *proverbe*.

Al. *Spruchwort* (sl. IIa); *Spruch* (sl. IIa).

Sz. *adage*; (*common*) *saying* (sl. IIa); *proverb* (sl. IIa).

Kb. *dihareb*; *dywediad* (sl. IIa).

I Id – **MAXIME**. (iLa. *maxima* [*sententia*] "mennoz uhelañ pe hollekañ") lavarenn verr o tezgeriañ ur reolenn divezel pe vonedel. *Maxime de la politique* "pennaenn leviadurezh". *Maxime populaire* ≅ *dicton*.

Al. *Maxime* "maxime"; *Sinnspruch* (sl. IIb); *Denkspruch* (sl. IIb).

Sz. *maxim* "maxime, dicton".

Kb. *gwireb* (sl. IIa); *dihareb* (sl. IIa); *gwerseb* "maxim"; *gosod* "thesis, maxim"; *moesair* "aphorism, moral maxim"; *moeswers* "moral maxim".

I Ie – **SENTENCE**. (Ster gwirel) devredad kemeret gant ur barner, un tredeog, devarnadenn. (Ster lennegel) mennoz, meno, barnadenn, divezel dreist-holl, dezgeriet war an ton bras peurliesañ.

Al. *Ausspruch* "sentence"; *Sinnspruch* (sl. IIb); *Sentenz* "sentence".

Sz. *maxim* (sl. IIb); *sentence* "sentence".

Kb. *brawddeg* "sentence, phrase, clause".

IIf – **PRECEPTE**. (La. *praeceptum*, adanor *praecipere* "gourc'hemenn"), termen gwirel ha politikel tremenet er gravez hag en divezouriezh, dezgeriad ur gelennadenn, un erskrivadenn, ur reolenn, un heñchadenn, un ditour.

Al. *Vorschrift* "prescription, ordre, instruction"; *Gebot* "commandement, ordre, injonction"; *Regel* "reolenn, reizhenn, reolad"; *Lehrsatz* "lakadenn, dodad".

Sz. *precept* "précepte, commandement".

Kb. *rheol* "rule, order"; *gwireb* (sl. IIfa).

IIg – **APHORISME**. (Gr. *ajforismov*" "dezvonnadur, disrannadur, diforc'hadur, despizadur") dezgeriad pe erskrivad o spizañ ur c'hraf a skiant, a zivezouriezh.

Al. *Lehrspruch* "sentence, précepte"; *Lehrsatz* (sl. IIg); *Aphorismus* "aphorisme"; *kurze Lebensweisheit* "brève philosophie"; *Gedankensplitter* "aphorismes" [= "skirioù preder"].

Sz. *aphorism* "aphorisme".

Kb. *dywediad cryno* "concise saying"; *doethwers* "aphorism, apophthegm"; *doethair* "apophthegm, aphorism"; *moesair* (sl. IIId).

IIIh – **APOPHTEGME**. (Gr. *ajpovfgegma* "gourbonnad, erskrivad") komzenn gounadou, prederenn dezgeriet krenn a gemerer da sturienn.

Al. *Sinnspruch* (sl. IIIh); *Kernspruch* (sl. IIIh).

Sz. *apophthegm* "apophthegme".

Kb. *doethair* "apophthegm, aphorism"; *doethwers* "aphorism, apophthegm".

Merzhomp diouzhtu ar c'hemm bras a zo etre glennadur ar stervaoù eus ur yezh d'eben en domani-mañ eus an eulegor : a-skej emañ sterva pep termen en ur yezh war stervaoù meur a dermen er yezhoù all.

III — LOAZIOU AR BREZHONEG

Div rann zo er parzh notenn-mañ : renabl an termenoù meneget gant an diagentidi evel m'o c'haver er geriadurioù, renabl ar c'hedrannoù danvezadus en nevezc'heriañ.

A — RENABL AN TERMENOU MENEGET GANT AN DIAGENTIDI

III Aa – **DICTON** *proverb a viskoazh e-mesk an dud, dikton* (L'Arm-) ; *dikton, lavar* (GREg.) ; *lavar paot, lavar an holl, lavar* (GON.FB.) ; *lavar kozh* (TDE.BF.) ; *lavar,*

krenn-lavar (VALL.); *lared* (VALL.SUP.); *krennlavar* (DFBH.); *krennc'her* (NDBF.).

PROVERBE *dikton, proverb, lavar, lavar kumun* (L'Arm-); *proverb, setañs, dikton, lavar, lavar kumun, lavar ordinal* (GREg.); *lavar a zo e genou an holl, lavar an holl, lavar troet, krenn lavar* (GON.FB.); *lavar kozh* (TDE.BF.); *lavar* (TDE.FB.); *rim* (MOA.); *krenn-lavar* (VALL.); *krennlavar, krennc'her* (NDBF.).

III Ab – **DEVISE** *ger, setañs* (GREg.); *ger, gerioù* (TDE.FB.); *ger, gerioù ardamez, sturiad* (VALL.); *ger-ardamez* (DFBH.); *ger-stur* (NDBF.).

III Ac – **adage** *lavar* (GON.FB.); *krenn-lavar fur, krenn-sturienn* (VALL.); *krennlavar, lavar-stur* (DFBH.); *lavar-stur* (NDBF.).

III Ad – **MAXIME** *penn-lezenn* (L'Arm-); *reizh, lezenn, giz, reol* (GREg.); *lezenn, giz, reizh, reol, lavar* (GON.FB.); *lezenn, giz* (TDE.FB.); *lavar anat, diviz, kentel, maksim, stur, lezenn* (MOA.); *stur, sturienn, reolenn* (-vuhez), *pennlezenn* (VALL.); *ger-stur, lavar-stur, sturienn* (DFBH.); *ger-stur, lavar-stur, sturienn, sturreolenn* (NDBF.).

III Ae – **SENTENCE** *santañs* (L'Arm-); *setañs* (GREg.); *lavar arvestus* (GON.FB.); voir **MAXIME** (TDE.FB.); *krennlavarenn (a vuhezegezh), voir MAXIME* (VALL.); *krennlavarenn* (DFBH.).

III Af – **PRECEPTE** *kelenn, regl, gourc'hemenn* (L'Arm-); *kelennadurezh, deskadurezh, reol evit deskiñ ur skiant bennak, reol, gourc'hemenn* (GREg.); *reizh, reol, kelenn, kentel, kemenn, gourc'hemenn* (GON.FB.); *kelenn, kentel, kelennadurezh, voir COMMANDEMENT* (TDE.FB.); *stur, voir MAXIME* (MOA.); *gourc'hemenn, stur, sturienn, reolenn* (VALL.); *kemennadur, reolenn* (DFBH.); *kemennadur, reolenn* (NDBF.).

III Ag – **APHORISME** *setañs berr ha gwirion* (GREg.); *lavar* (GON.FB.); *pennlavar, pennlavarenn(ig)* (VALL.).

III Ah – **APOPHTEGME** *lavar-stur(iañ), sturienn* (VALL.).

Div evezhiadenn zo d'ober war an termenou a-zioc'h : *a*) ul lod mat anezho ne voent ket dastumet a-douez ur gevredigezh vrezhonek met goveliet gant ar c'heriadurourion o menege — abaoe kantvedoù e vez yezhourion eus hon

geriadurourion ; b) kalz eus an goveliadoù-se n'o doa chañs ebet da diñvañ dre ma 'z int pe hir ha strobellek pe liessteriek ha diresis betek re.

B — RENABL AR C'HEDRANNOU DANVEZADUS EN NEVEZC'HERIAÑ

Dav dimp enta adneuziañ ar sterva brezhonek, e “adpoblañ” gant termenoù resis hag aes da arverañ. Greomp ur renabl loazioù dre zaveiñ n'eo ket da dermenoù ar yezh-mañ yezh, met d'ar c'healioù boutin etre stervaoù ar yezhoù diseurt.

III B1 — *DANVEZ STIRANNOU*. An termenoù studiet a verk frazennoù, alese ar stirannoù danvezadus :

~ *areizh* (BrW. ‘*areih*’, Kb. *araith*), *bomm*, *bonn* (hBr. *dogurbonneu*, Br. *bonnañ*, *gourbonnañ*), *ger*, *gouez* (hBr. *gued*, Kb. *gŵydd*, Br. *gouez da*), *haer* (Kb. *haeru*, Br. *haeriñ*), *heb* (hBr. *hep*, Kb. *hebu*, Br. *hebiñ*, *ateb*), *kan* (hBr. *darcenneti*, Kb. *darogan*, *dyogan*, Br. *diouganañ*, *erganañ*), *lavar*, *lizh* (Kb. *llith*, Br. *lizhad*, *amlizhañ*, *liz(h ?) da*), *luz* (hBr. *luson*, *doilux*, *douoloué*, Br. *deluzañ*, *luzad*), *nad* (Kb. *nâd*, Br. *marvnad*), *poz*, *son...*

Stirannoù danvezadus diouzh ma vez amkan ar frazenn :

~ *STLENNAN*, eleze bezañ ur stadadenn, un deskivadenn (sk. : “Kelc'h a dost, glav a bell, / Kelc'h a bell, glav a dost”) : *ditour*, *doazh* (BrW. ‘*duah*’, Kb. *doeth*), *gouez*, *kelenn*, *kentel*, *meneg*, *meno*, *naou* (krBr. *gnou*, *gneuiff*, Kb. *gno*, Br. *naouiñ*), *stlenn...*

~ *STURIAN*, eleze bezañ ur c'huzul, un erskrivadenn (sk. : “Na damallit ket ar re all / Ma n'oc'h ket hoc'h unan didamall”) : *arc'h*, *blein*, *ditour*, *kemenn*, *koal* (hBr. *coilhaam*, Kb. *coel*, Br. *koaliñ*), *lev* (hBr. *banleu*, krBr. *leuyaff*, Kb. *llyw*, Br. *leviañ*, *lev*, *erlev*), *reizh*, *reol*, *stur...*

III B2 — *DANVEZ AMC'HERIOU*. Amkan an amc'herioù, evel alies, zo daouek : dec'heriañ ur c'heal, diforc'hekaat an termen.

Rakgerioù danvezadus diouzh ar c'heal dec'heriet :

~ *O KENNOTAÑ DOUESTER AN ARGANTEUL*, hervez ur reolenn o ren en domani-mañ : ar muiañ ster el leiañ son (sk. : “To pa ri ti”) : *berr-*, *krenn-*.

~ *O KENNOTAÑ HENDED AL LAVARENN* : *boas-*, *bon-*, *hen-*, *koun-*.

~ O VERKAÑ POUEZDER AR STLENNADUR PE GANTEZV AR STURIADUR : *dar-* (kv. Br. *darlavariad*), *der-* (kv. hBr. *dermor*, Br. *dervantiñ*, *derveur*), *dir-* (kv. Kb. *dirboen*, *dirdra*, *dirvod*, Br. *dirfeud*, *dirgel*, *dirvoud*), *dour-* (kv. hBr. *dogur-bonneu*, Br. *dourbonnañ*), *dreist-*, *er-* (kv. hBr. *erder(h)*, *eriolim*, *erminom*, Br. *erbediñ*, *erlev*, *erzerc'h*), *erou-* (kv. hBr. *erguinit*, Br. *eroumit*), *gour-* (kv. hBr. *gorparoc*, Br. *gourc'hemenn*), *penn-*, *tal-* (kv. Kb. *talbarth*, *talfur*, Br. *talbenn*, *talgenn*).

Lostgerioù : *-ad*, *-adell* (kv. Br. *rimadell*), *-adenn*, *-adur*, *-ell*.

IV — DANVEZ LUNIADOU BREZHONEK

Div rann zo er parzh notenn-mañ : er rann gentañ e tivrazin ar c'hlotadurioù etre an termenoù allyezhañ hag an (danvez) termenoù brezhonek, en eil rann e klaskin priziañ an nevezc'herioù diouzh o durc'hadurioù ster.

A — DIVRAZAÑ AR C'HLOTADURIOU ETRE AR YEZHOU

E pep mellad, kent menegiñ an termenoù brezhonek, e kaver bodet un teskad termenoù gallek, alamanek, saoznek hervez ma tennont d'ar rannbarzh-mañ rannbarzh eulegor. O vezañ ma ne genglot ket ar stervaoù eus ur yezh d'eben, e revez a-wechoù un hevelep termen e meur a vellad. Islinennet eo an termenoù brezhonek arveret endeo.

IV A1 – En eulegor dindan Gl. *dicton*, *proverbe*, *adage*, Al. *Spruch*, *Sprichwort*, Sz. (*common*, *popular*) *saying*, *proverb*, *byword*, *saw*, *old tag* emañ Br. *krennlavar*, *lavared* hag e kinnigfen ouzhpenn : *hebadell* b., *henouez* g., *kellizh* b., *pozad* g.

IV A2 – A-dal da Gl. *devise*, *maxime*, *sentence*, Al. *Wahlspruch*, *Kernspruch*, *Sinnspruch*, *Denkspruch*, *Motto*, *Devise*, *Maxime*, *Sentenz*, Sz. *device*, *motto*, *emblem*, *maxim*, *sentence* emañ Br. *sturienn*, *setañs* ha kinnig a rafed : *ardamezenn* b., *dergoal* g., *douluzad* (< hBr. *douolous-*) g., *eorizhell* b., *haergan(ad)* g.

IV A3 – A-dal da Gl. *maxime*, *sentence*, *apophtegme*, Al. *Kernspruch*, *Sinnspruch*, *Denkspruch*, *Maxime*, *Sentenz*, Sz. *maxim*, *sentence*, *apophthegm* emañ Br. *sturienn*, *setañs* hag ouzhpennañ a rafed : *bonareizh* b., *derveno* g., *doazhadell* b., *henveno* g., *kounareizh* b.

IV A4 – A-dal da Gl. *aphorisme*, Al. *Lehrspruch*, *Lehrsatz*, *Aphorismus*, *kurze Lebensweisheit*, *Gedankensplitter*, Sz. *aphorism* e c'hallfed kinnig : *doazhadell* b., *erleenn* g., *erougan(ad)* g.

IV A5 – A-dal da Gl. *précepte*, Al. *Vorschrift*, *Gebot*, *Regel*, *Lehrsatz*, Sz. *precept* emañ Br. *gourc'hemenn* ; hag ez ouzhpennfed : *bonarc'had* g., *erleenn* g., *pennlev* g.

B — PRIZIAÑ AN NEVEZC'HERIOU DIOUZH O DURC'HADURIOU STER

Talvoudegezh an termenou brezhonek kinniget zo da intent evel digor : kentoc'h eget ur ster ez eus dezho ur guchennad durc'hadurioù. Ar gedvuhez eo dre o euvriñ a adeilado ur ster d'an nevezc'herioù mar chañs dezho tiñvañ. Evit ar mare ne c'haller nemet aliañ o danvez arveriadet da ziwall diouzh an heptreugañ a ve gwelout re vuan enno un droidigezh eus termenou allyezh.

IV B1 – An termenou bodet dindan IV A1 zo boutin etrezo an doareoù-mañ : aroueziañ a reont lavarennoù berr o tezgeriañ evezhiadennoù heverk treuzkaset dre hengoun en ur gumuniezh.

IV B1 a — **HEBADELL**. Diwar hBr. *hep-* "lavarout", Kb. *hebu* "to speak, say, utter, relate, declare" hag *-adell* er c'hemeradur "bomm, barr" a gaver gant Br. *hunvreadell*, *oriadell*, *spontadell*. Deveradoù all diwar *heb* : Br. *ateb*, *heber*, *dehebiñ*, h.a. (sl. KIS-291, La-08, pp. 170-172).

IV B1 b — **HENOUEZ**. Diwar Br. *hen* ha Br. *gouez* o taveiñ d'ar c'hemeradur en deus e Br. *gouez da* "diouzh ma lavar".

IV B1 g — **KELLIZH**. Diwar Br. *lizh* a gaver e Br. *lizhad*, *allizhañ*, *amlizhañ*, *delizhañ*, h.a. ha moarvat ivez e Br. *liz(h) da* "evel ma lavar", Kb. *llith* "lesson, piece of wisdom or good sense learned by experience" ha *kel-* (< *ken-*), rakger o tec'heriañ ar c'heal "strollennel" hag, en degouezh, o kaout un arc'hwel diforc'hekaat.

IV B1 d — **POZAD**. Diwar Br. *poz* "bomm lavar komzet pe skrivet" hag *-ad* lostger ober kemeret evel diforc'hekaer ouzhpenn.

IV B2 — Al lavarennoù arouezet gant an termenou bodet dindan IV A2 zo boutin etrezo ar perzh-mañ : embann gant nerzh ar ster divezel pe eorizhel a venner reiñ d'ar realezh an unan pe d'ar vuhez dre vras.

IV B2 a – **ARDAMEZENN**. Diwar Br. *ardamez* (an un arc'hwel dere'houezañ zo d'ar bomm lavar ez eo an ardamezenn ha d'al lun ez eo an ardamez).

IV B2 b – **DERGOAL**. Diwar hBr. *coel* "kredenn", Br. *koaliñ* "dodiñ dre grediñ" ha *der-*, rakger dreistkreñvaat (dezgeriad ur gredenn start).

IV B2 g – **DOULUZAD**. Diwar hBr. *douolousé* "eztaoliñ, erzerc'hañ a rez" (a c'hallfe aroueziñ an diskleriadenn a reer a-zevri, gant lid — na ve ket pell diouzh ster lennegel Gl. *sentence*).

IV B2 d – **EORIZHELL**. Diwar Br. *eorizh* "patrom peurvat, reizhiad perzhioù pe dalvoudoù a ardaoler outi dreisted" hag *-ell*, lostger louerelaer (lavarenn o c'hourbonnañ un eorizh, pezh ez eo ivez an Gl. *devise*).

IV B2 e – **HAERGAN(AD)**. Diwar Kb. *haer* "ferv, start, taer, dreist", Kb. *haeru*, Br. *haeriñ* "reiñ da wir" ha Br. *kan(añ)* "kanañ, degemenn " a gaver e hBr. *darcenneti*, Br. *diougan*, *erganañ* (ha *kentel* moarvat), Kb. *canu* "to sing, state, say", *darogan*, *dyogan* (diskleriadenn start — termen o tegouezhout en amezegiezh *douluzad*).

IV B3 — Al lavarennoù bodet o anvadoù dindan IV A3 a zezgerier drezo gwirionezioù kemeret evel diazez d'an devezout pe d'an ober.

IV B3 a – **BONAREIZH**. Diwar Br. *areizh*, Kb. *araith* "komzadenn" (sl. KIS-011, La-03, pp. 69-71 ; KIS-036, La-04, pp. 16-17) ha Br. *bon*, Kb. *bôn* "diazez, gwriazienn, kef" (lavarenn a roer pe a gemerer da ziazez).

IV B3 b – **DERVENO**. Diwar Br. *meno* "kredenn, barn", Kb. *mynw* "dezev, tued spered" ha *der-*, rakger dreistkreñvaat (lavarenn o tezgeriañ ur gredenn don).

IV B3 g – **DOAZHADELL**. Diwar Br. *doazh* "boas, arroutet, gouiziek", Kb. *doeth* "fur, gougelus, ersellus, desket" hag *-adell* (sl. IV B1 a) (prepoz a furnez, a skiant vat, a ouiziegezh kemeret da sturiañ ar reiz pe an ober). [Merkomp e ve amjestr treuzlakaat Kb. *doethair*, *doethwers moesair*, *moeswers* (sl. IId, IIg ha IIh) e Br. **doazhc'her*, **doazhwerz*, **boasc'her*, **boaswerz* pa ve harz ouzh an divellekaat gant ar furmoù-se.]

IV B3 d – **HENVENO**. Diwar Br. *hen* ha Br. *meno* (sl. IV B3 b) (lavarenn o tezgeriañ ur gredenn o ren a-gozh).

IV B3 e – **KOUNAREIZH**. Diwar Br. *koun* ha Br. *areizh* (sl. IV B3 a) (lavarenn bet distaget gwechall a hollekaer evit he dedalvoud da blegennoù all, da skouer dichekadenn Brennos : “Vae victis !”).

IV B4 — Al lavarennoù a zave dezho an termennoù bodet dindan IV A4 zo nes d'ar re a gaver dindan IV B3 nemet ez arbouezont heñchadur ar gouzout hag ar preder.

IV B4 a – **DOAZHADELL**. (Sl. IV B3 g).

IV B4 b – **ERGELENN**. Diwar Br. *kelenn* "kenteliañ, sturiañ" ha Br. *er-*, rakger o verkañ an tennder war-raok en egor pe en amzer.

IV B4 g – **EROUGAN(AD)**. Diwar Br. *kan(añ)* (sl. IV B2 e) ha Br. *erou-*, rakger o tougen ar c'heal "embreger, kas da benn" a gaver e hBr. *ergunit*, Br. *erounit*.

IV B5 — Al lavarennoù meneget gant an termennoù bodet dindan IV A5 a zezrevell reolennoù, lezennoù ha gourc'hemmennoù a seurt gant ar re a erskriv an divezourion hag ar gravezourion.

IV B5 a – **BONARC'HAD**. Diwar Br. *arc'hiñ* "goulenn, gourc'hemenn", Kb. *erc'hi* "to request, order, bid" ha *bon* (sl. IV B3 a).

IV B5 b – **ERGELENN**. (Sl. IV B4 b).

IV B5 g – **PENNLEV**. Diwar Br. *lev* (sl. III B1) ha Br. *penn* (lavarenn o tezgeriañ un heñchadenn diazez).